

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΡΘΑΣ

Οἱ σημερινοὶ νέοι δυσκόλως φατάζονται δύοπισι ἥσαρ, προτοῦ ἀντοῦ γεννηθοῦν, αἱ ἥδη ἀκμάζονται πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἡ Σύρα ἔχει σήμερον ἀμαξιπόνς ὁδοὺς, εἰς δὲ τὴν πλατεῖαν Λεωτσάκον, τὴν κοινῶς Πλαταῖαν, εὐρίσκει τις σταθμευούσας ἀμάξας μὲ δύο ἵππους, καὶ μάλιστα (ῳ τοῦ θαύματος,) γίνεται λόγος περὶ κατασκευῆς σιδηροδρόμου μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐξοχῶν τῆς νήσου! Καὶ ὅμως δύο ἀδελφοὶ γνωστοί μου, πρεσβύτεροι τὸν σήμερον καὶ οἱ δύο, ἐνθυμοῦνται τὸν θαυμοσύνων τῶν ὅτε, κατὰ τὴν παιδικήν των ἡμέραν, μεταβάντες ἐξ Ἐρμονπόλεως εἰς Ἀθήνας συνήργησαν εἰς τὸν πρῶτον ἐκεῖ περιπάτον των τὴν βασίλισσαν Ἀμαλίαν ἔριπτον.

— Μητέρα, ἀνεφώρησεν ὁ νεώτερος, ὅτε ἐπέστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν, μητέρα, εἶδα τὴν βασίλισσαν ἐπάνω εἰς ἕνα ώραν γάιδαρον!

— Δέν ἦτο γάιδαρος, ἐπέλαβε περιφρονητικῶς ὁ μεγαλείτερος ἦτο μουνάρι.

Δέν ἦσαν ὅλοι ἀξιόμεμπτοι καὶ οἱ δύο διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν γράσεών των περὶ τὴν ζωλογίαν. Ἐππος δὲν ἐπῆρχε τότε εἰς Σύραν, δὲν εἶχον δὲ ἴδει οὔτε ζωγραφιστὸν τοιοῦτον, καθόσον οἱ παῖδες τότε δὲν ἐλάμβανον ὡς δῶρα οὔτε βιβλία μὲ εἰκονογραφίας οὔτε πάγνια καλλιτεχνικά, καθὼς σήμερον.

Ἄλλ' ἐὰν ἐπελείπετο τῆς πρωτευούσης ὡς πρὸς ἵππους καὶ ἀμάξας, νομίζω ὅμως ὅτι οὐδεμίαν τῆς Ἑλλάδος πόλιν ἀδικῷ λέγων ὅτι ἡ Ἐρμούπολις προηγήθη τῶν λοιπῶν εἰς τὸν ἐξενωποτέρον. Αἱ Ἀθῆναι ἦσαν πλήρεις ἔπι φυστανέλλοφόρων, ὅτε πάντες σχεδὸν οἱ Ἐρμούπολῖται, οἱ ὀπωσδήποτε διασκελίσαντες τὰς πρώτας βαθμίδας τῆς κοινωνικῆς κλίμακος, ἐφόρουν φραγκικά. Τὸ ίστορικὸν καφενεῖον τῆς Ωραίας Ἑλλάδος ἦτο τὸ μόνον συνεντευκτήριον τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης, (ἐκτὸς τῶν λογίων, οἵτινες κατὰ προτίμησιν ἀντικλασσον τὰς ἰδέας των ἐντὸς προγονιούχων τινῶν φραμα-

ζείων,) ἐν ᾧ οἱ ἔμποροι τῆς Ἐρμονπόλεως εἴχον δῆλη μίαν μόνην, ἀλλὰ δύο λέσχας ἀξιολόγους, εἰς τὰς δύοις μάλιστα ἔδιδον καὶ χοροὺς πολυνυχτῶνς κατὰ τὰς ἀποκρέω. Ωστε δὲ ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἑλλάδος εἰς Σύραν, ἔβλεπεν ἐκεῖ ἐξωτερικὰ σημεῖα φραγκισμοῦ, τὰ δύοις εἰς μάτην ἥθελε τότε ἀναζητήσει ἀλλαχοῦ.

Τοῦτο ἐξηγεῖται εὐνόλως. Οἱ συνοικισταὶ τῆς Ἐρμονπόλεως, ἐκριζωθέντες τῶν ἐστιῶν των ἀπὸ τὸν ἀνεμοστροβύλον τῆς Ἐπαραστάσεως καὶ μεταφερθέντες ἐπὶ νέου ἐδάφους, ἥδυναντο δι' αὐτὸν τοῦτο νὰ μεταβάλλωσιν εὐκολότερον τῶν ἄλλων Ἑλλήρων, τὰ προγονικὰ ἥθη καὶ ἔθιμα. Ἄλλως δὲ οἱ πλεῖστοι ἀνῆκον εἰς τὰς ἔμπορικὰς τάξεις, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἡ ἐπεσκέψθησαν οἱ ἴδιοι τὰ ξένα ἢ εἶχον συγγενεῖς ἐκεῖ ἀποκατασταθέντας, ὥστε δὲν ἥγονταν νὰ συγνεντρώσουν εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ν' ἀποκαταστήσουν τὴν Ἐρμούπολιν τὸ πρῶτον σημεῖον ἐνώσεως μεταξὺ τοῦ ἀρτιστιάτον κράτους καὶ τῆς λοιπῆς Ἐνδρῶπης.

Ἄλληδες δὲ ἀποκτηθεὶς οὕτως ἐξενωποταϊσμὸς ἔφερε τὸν διπλοῖν τύπον καὶ τῆς βίας μὲ τὴν δύοιν μετηρέχθη ἐξωθεν, καὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν μέσων διὰ τῶν δύοιων ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἐφαρμογή του. Οἱ νέοι ἐκεῖνοι Ἐνδρῶπαι έφαγοντο μὴ λαβόντες εἰσέτι τὸν καιρὸν νὰ συνημίσουν εἰς τὰ ξένα ἥθη καὶ εἰς τὰ νέα φροέματά των. Η φραγκική των ἐνδυμασία δὲν ἦτο πάντοτε οὔτε τοῦ νεωτέρου, ἀλλ' οὔτε καν διαιροφράγματος συρμοῦ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἴτε τῆς ποικίλης ἐξωθεν προελεύσεως τῶν ἐνδυμάτων, εἴτε τῆς καλλιτεχνικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐγχωρίων ραπτῶν, εἴτε ἐπὶ τέλους τῆς μὴ ἐντελοῦς εἰσέτι λήθης τῶν ἀρχαίων ἐξεων. Οὕτω καὶ εἰς τὰς λέσχας ἐπεκράτει, ἔστω καὶ κατὰ τοὺς χορούς, δόσις ἀπλούστητος μεγαλείτερος διποσδήποτε τῆς συμβιβαζομένης μὲ τὴν ἐθιμοτύπιαν τοῦ παρεισάκτου πολιτισμοῦ. Ἐν συνόλῳ,

εἰς τὴν ποιωνίαν ἐκείνην, τῆς δούσας τὰ συ-
στατικὰ ἥσαν ἑτερογενῆ καὶ ποικίλα, αἱ δὲ περι-
στάσεις ἀνώμαλοι καὶ εἰσέτι δυσχερεῖς, ἐπῆρχε
τι τὸ ἀσυνάρτητον, τὸ ἴδιορρυθμον, δὸς δὲ εἰ-
πεῖν καὶ τὸ ἀλλόκοτον.

Τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο διεφάνετο καὶ ἔξοχὴν
εἰς τυραννίαν τύπον τὸν τότε Ἐρμονοπόλεων, οὐ-
τικὲς ἡδύναντο τὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς ἥθο-
γράφου ἡ καὶ εἰς γελοιογράφου τὴν γραφίδα,
ἐὰν δὲν ἔξημβλύνετο ἡ συναίσθησις τοῦ γελοίου
ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀκαταστασίας καὶ τῆς προσ-
φάτου ἔτι μηίμως τῆς πανωλεθρίας, ἐκ τῆς δύποιας
προέκυψεν δὲ συνοικισμὸς τῆς Ἐρμονοπόλεως.
Παρεκτίδος δὲ τούτου, ἡ συνήθεια ἔξοικειοῦ πρὸς
πᾶν ἔκτακτον. Οἱ περὶ ὃν δὲ λόγος ἴδιότροποι τύ-
ποι κατήγρασαν τὰ θεωρῶνται ως φυσικοὶ καὶ τὰ
μὴ ἔξεγείσονταν οὐδέπολις τὴν κοινὴν περιέργειαν.

Μεταξὺ τῶν προσώπων ὅσα αἱ νῦν εἰς μον
ιᾶται θ' ἀνακαλέσοντι εἰς τὴν μητήρα παλαιῶν
Ερμοποντίτων, θὰ συγκαταλεχθῇ, πιστεύον, καὶ
τὸ τοῦ Φιλίππου Μάρθα. Πολλὸί ἐλλησμόνταν
τοῖς τὸ ὄνομα, ἀλλὰ δύσκολον οἱ ἰδόντες αὐτὸν
ἀπαξὶ τὰ ἐλλησμόνταν τὸν ἄνθρωπον. Εἶχε χα-
ρακτηριστικὰ μοραδικὰ καὶ ἐντυπούμενα διὰ
παντὸς εἰς τὴν μητήραν. Αἱ τοίχες τῆς κεφαλῆς
του ἥσαν μαῦροι εἰσέτι, ἀλλ' ή μία του δροῦς,
ή δεξιά, ἥτο λευκή, οὐ δὲ δασύς του μάσταξ διη-
ρεῖτο ἐπίσης εἰς δέον διακεκριμένα χρώματα, ἀλλ'
ἀντιστρόφως τῶν δρούων ἥτο λευκὸς ἀριστερό-
θεν καὶ μαῦρος δεξιόθεν. Ἡ χιαστὴ αὕτη δια-
σταύρωσις τῶν δέον χρωμάτων ἔδιδεν εἰς τὴν
φυσιογνωμίαν του ἔκφρασιν παραδόξον. Ἐὰν
ἔβαφε τὰς λευκὰς τοίχας, ἥδυνετο τὰ φεωδῷθῃ
ὅς εἴμιορφος μᾶλλον, ἀλλ' ἔτε πρῶτον ἥλθεν εἰς
Σύραν, τίς ἱεσκέπτετο περὶ κομψότητος! Μετέ-
πειτα, καθόσον ἡσύχαζον τὰ πράγματα καὶ ἐλάμ-
βανον σημασίαν ὑπερτέρων τῆς ἀληθοῦς ἀξίας
των αἱ μικραὶ μέριμναι τοῦ βίου, ἀνεφάνησαν καὶ
πωληταὶ καὶ ἀγορασταὶ βαφῆς εἰς Ἑρμοεπόλιν.
Ἄλλὰ τότε θὰ ἐπέσυρε τὴν ἔκπληξιν καὶ τὴν εἰ-
ρωνείαν τοῦ κόσμου ὁ Μάρθας, ἐὰν ἥσχετο εἰς
τὸν νοῦν του τὰ ἐπιδιώξῃ διὰ τοιούτων μέσων τὸ
διμόχρονον τῶν τριχῶν του. Τὸν εἶχον συνηθίσει
ὅπως ἥτο καὶ οὐδὲν πλέον τὸν παρετήρει. Ναὶ
μὲν, τινὲς τῶν ἄκρων φιλοσκωμμάτων ἐπέμενον
ἐπαγαλαμβάνοντες πότε καὶ πότε χαριετισμὸν
ἐγκαίνιοθέντα πρὸ ἐπῶν ἐπὸ Χίον ἐντοιχίον περὶ

τὰς Γραφὰς καὶ ἐμπνευσθέντος ἀπὸ τὸ ἐπώρυμον
τοῦ Φιλίππου. Ἀλλ᾽ οὕτε κανὸν ἐμειδία οὗτος ἢ
ἐπρόσεχεν ὅτε, κατὰ τὴν διάβασίν του, οἱ τοιοῦ-
τοι εὐφυολόγοι ἐψιθύριζον τὸ τοῦ Ἔναγγελίου:
«Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾶς καὶ τυρβάζῃ περὶ
πολλὰ, ἐνὸς δὲ στι γρεία.» Καὶ προφέροντες τὴν
λέξιν Ἐνδος ἐπωγήθον τὸν μύστακα ἢ ἐπιβον τὰς
δοφρῦς.

Τὸ ορτὸν ἡδύρατο πράγματι τὰ λεχθῆ πρὸς τὸν διώρυμον τῆς Μάρθας, καθόσον ἐπῆρχε χρεία ἐνὸς χρωματος, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς φράσεως βεβάωσι δὲν προσηγορύζετο εἰς αὐτόν. Οὔτε ἐμεφίμα, οὔτε ἐτέροβαζε περὶ πολλὰ διστυχής! Ἀπεναντίας, μόνη του μέροιμα ἐφαίνετο ἡ ἐπιμελής ἔξασκησις τοῦ ἔργου του, καὶ τοῦτο δὲ τόσον μόνον, ἐσον ἐξήρχεται πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἐπιοντίου ἀρτον. Ἀλλως, οὔτε γίλους είχεν, οὔτε σχέσεις, οὔτε εἰς καφετεῖον τὸν εἶδε τις ποτε τὰ καθίση, οὔτε εἰς ἔστηρι οἰκίαν εἰσῆρχετο. Ἡσυχος, διλιγόλογος, κατηφής, μετέβαντε τακτικῶς ἐκ τῆς οἰκίας του εἰς τὰ γραφεῖα τῶν πελατῶν του καὶ ἐκεῖθεν πάλιν διέσω, πενιχρῶς ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθαρῶς πάντοτε ἐνδεδημέρος.

Κατόπει διέκαθεν εἰς τὴν παρὰ τὴν Αυτικήν
Ἐκκλησίαν στεγήν ὄδον, ἡτις ἀγγοῦ ἐὰν ἀπέ-
κτησε τὴν σήμερον ἰδίαν ὀνομασίαν. Ο ἔκτοτε
καπεδαφισθεὶς οὐκίσκος του περιεῖχε δύο μικρὰ
δωμάτια καὶ μαγειρεῖον, ἐκ τῆς καπνοδόχης ὅμως
τοῦ δποίου αἱ γειτόνισσαι ἐβεβαίουν ὅτι οὐδέποτε
ἀνηλθε καπνός. Κατ ἀρχὰς τινὲς ἐξ αὐτῶν ἥθε-
λησαν ἐκ συμπαθείας νὰ προσφέρουν φαγητά,
προφασιζόμεναι ποτὲ μὲν ὅτι ἐπεθέμονυν νὰ δο-
κιμάσῃ τὴν ἐπιτυχοῦσαν πίτταν των, ἄλλοτε δὲ
ὅτι ἦτο ἡ ἕօρτὴ τοῦ συζύγου ἢ τοῦ νεοῦ των.
Ἄλλος ἐκεῖνος ἐνγερῶς μὲν, διὰ τρόπου ὅμως μὴ
ἐπιδεχομένου ἀντίορησιν, ἀπεποιεῖτο τὴν προσφο-
ράν, ὡστε αἱ γειτόνισσαι ἔπανσαν ἡ μία μετὰ τὴν
ἄλλην τὰς καλοκαγάθους ἀποσέρας των. Καὶ
ἔξηκολούθει ὁ Φίλιππος φέρων ἀνὰ πᾶσαν ἡμέ-
ραν ἐντὸς κάρτου χονδροῦ ἢ ἐντὸς λαχανοφύλλου
τὴν λιτήριν ἀμαγείρευτον τροφήν των.

‘Η σειρὰ τῶν πρὸς τὴν θάλασσαν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ ἐκείνης, καθὼς ἐνθυμοῦνται οἱ γνωρίσαντες τὴν Ἐρμούπολιν, ἐκτίσθη ἐπὶ βράχων ἀποτόμων. Οἱ οἰκίσκοις τῷ Μάρθα, χωριζόμενος ἀπὸ τὴν ὄδον διὰ μικροῦ προανέλιον περιτειχισμένον, ποεῖγε περισσότερον τῶν ἄλλων πρὸς τὰ ὅπι-

σθεν, δὲ ξύλινος ἔξωστης του ἐφαίνετο κρεμάμενος, τρόπον τυνά, ὑπεράνω τῶν ἀποκοίμων ἐκεῖ πετρῶν. Ὁτε δὲ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρός, οἱ ἀφροὶ τῶν ὑπὸ τὸν κρημάνων μανομένων κυμάτων ἀνήρχοντο ἐνίοτε μέχρι τῆς οἰκίας αὐτῆς.

Τὸν ἔξωστην του εἶχε περικλείσει δὲ Φίλιππος ἄνωθεν καὶ ἐξ ἐκατέρων τῶν πλευρῶν διὰ σανίδων. Καὶ τῶν παρακειμένων οἰκιῶν οἱ ἔξωσται περιεκλείσθησαν κατὰ τὸν αὐτὸν ἥ ἄλλον τρόπον, μετασχηματιζόμενοι εἰς οἰκίας εὐνάρεον καὶ δοσερὰς κατὰ τὰς θερμὰς τοῦ θέρους νύκτας. Ἀλλ' ἐν ᾧ τῶν λουπῶν ἔξωστῶν ή σκέπη ἀφροεῖτο κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ τοῦ Φιλίππου ἔμενε διαρκῶς σκεπαστός, αἱ δὲ γειτόνισσαι διετείνοντο διεκομάτῳ ἐκεῖ καὶ ἐν καρῷ χειμῶνος.

Ἐγτὸς τῆς οἰκίας ἐκείνης διήρχετο ὅσας ὡρας δὲν ἀπησχόλει ἡ ἔργασία του. Τὰς Κυριακὰς ἐλειτούργειτο τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μεταμορφώσεως, ἐνίοτε δὲ μετὰ τὴν ἀκολουθίαν οἱ χωρικοί, ἥ κυρηγοὶ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς ἄγρας, τὸν συνήρτων περιπλανώμενον εἰς τὰ πετρώδη τῆς νήσου βουνά, ἥ καθήμενον ἐπὶ βράχου μὲ τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Τήνον. Ἀλλ' οὐδέποτε τὸν εἰδέ τις τὸ ἐσπέρας ἔξω τῆς οἰκίας του.

Τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπορίζετο ἐπαγγελλόμενος τὸν διερμηνέα καὶ τὸν γραμματέα τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης. Αἱ αὐτοῦ ἐγίνετο πᾶσα συνεννόησις μεταξὺ τῶν Ἀγγλων πλοιάρχων καὶ τῶν παραληπτῶν τῶν φροτίων των. Ἐὰν ἔμπορος τις ἐλάμβανεν ἐπιστολὴν Ἀγγλικήν, εἰς τὸν Φίλιππον προσέφενε πρὸς μετάφρασίν της· ὅτε ἐπρόκειτο περὶ συντάξεως ναυλούμφωνον ἥ περὶ ἐκδόσεως συναλλάγματος Ἀγγλιστί, διὰ τῶν καλλιγραφικῶν χαρακτήρων του ἐπληροῦντο τὰ κενὰ τῶν σχετικῶν ἐντύπων.

Δὲν ἐπληρώνετο ἀδρῶς διὰ ταῦτα, ἀλλ' αἱ μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἔμπορικαι σχέσεις τῆς Ἐρμούπολεως ἥσαν τοσαῦτα, ὥστε δὲν ἀπέλιπτεν ἔργασία, ἥξ ἄλλον δὲ αἱ ἀνάγκαι του ἥσαν τόσον περιωρισμέναι, ὥστε ἐξῆρκοντιν ὅσα ἐκέρδιζεν.

Ἄλλα ποῦ καὶ πῶς ἐξέμαθε τὴν Ἀγγλικήν δὲ Φίλιππος; Ἡτο γνωστὸν περὶ αὐτοῦ διτι καταστροφὴν τῆς Κύπρου περίεσώθη ὅρφανός εἰς πλοῖον Ἀμερικανικὸν καὶ διτι μετεφέρθη εἰς Ἀμερικὴν ὅπου ἐξεπαιδεύθη, ἀνδρωθεὶς δὲ ἐπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατ' ἀρχὰς μάλιστα ἐλέγετο διτι ἐσπούδασεν ἐκεῖ τὴν ἱστορικήν,

ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν τὴν μετήρχετο, ἐπαυσε βαθμηδὸν νὰ λέγεται τοῦτο καὶ ἐλησμονῆθη.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ἥλθεν εἰς Σύραν, ἐλέγοντο καὶ ἄλλα περὶ αὐτοῦ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἐπί τινα καιρὸν διεδίδετο διτι εἶχε πάθει τὰς φρένας. Τίνοι δέ τινες ἐκυκλοφόρησαν ἐπεισόδια ποικίλα τῆς φημιζομένης παραφορούης του. Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπος ἐφαίνετο ὑγιέστατος τὸν νοῦν, ἥ δὲ κατήφεια καὶ ἥ ἀπομόνωσίς του δὲν ἥσαν βεβαίως ἀνεξήγητοι ἐπὸ τὰς γενικὰς τότε τῶν Ἑλλήρων περιστάσεις, ὥστε διεσκεδάσθησαν ἐπτὸς διλόγου πᾶσαι αἱ περὶ διαταράξεως τῶν φρεγῶν του ὑπόνοιαι. Ἐν συνόλῳ, οἱ Ἐρμούπολῖται δὲν ἐνησχολοῦντο πλέον περὶ αὐτοῦ. Οὐδένα ἐπείραζεν, οὐδένα ἐβάρυνεν, ἄλλο δὲν ἐπεθύμει καὶ δὲν ἐπεδίωκεν ἥ νὰ διέλθῃ ἀπαραίθητος ἥ ὑπαρξίς του, τοῦτο δὲν ἐπέτυχε.

Καὶ ὅμως ἥ μονήρης καὶ ἀσημος ἐκείνης ὑπαρξίσις ἐπέκρουπτεν ἴστορίαν θλιβεράν, ὑπέκρυπτε πάλην μακράν, πάλην καθημερινήν μεταξὺ τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας του. Οἱ βλέποντες αὐτὸν παραγεμίζοντα ἥσυχως τὰς ἐντύπους συναλλαγματικὰς καὶ φορτωτικὰς του δὲν ἡδύραγαντο νὰ ἐποπτεύσουν ὅποιας τρικυμίας περιέκλειεν ἥψυχή του.

Τὸ μυστικὸν τοῦ Φιλίππου Μάρθα θὰ συναπέθητο μετ' αὐτοῦ ἐάρ, ώς μυημόσυνον ἐπιπλέον μετὰ τανάγριον, δὲν περιεσφόζοντο ἰδιόχειροι τινες σημειώσεις του. Διατί τὰς ἔγραφε; Βεβαίως δὲν προέθετο τὴν διαμημόνευσιν τῶν τῆς ζωῆς του. Ἐγραφε διότι, ἔταν κατέχηται τις ἐπόμας μόνης σκέψεως καὶ δὲν δύναται νὰ τὴν ἐπιδιώξῃ, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐλαφρώσῃ τὴν ψυχήν του διατυπῶν ἐπως δίγποτε διὰ λέξεων τὸ ἄλγος του. Ἐὰν ἔχῃ φύλον, θὰ τὸ διακοινώσῃ εἰς τὸν φύλον του· ἔὰν ἔχῃ πόσιν, θὰ τὸ ἐκμυστηρευθῆ εἰς τὸν πνευματικόν του, ἄλλως ἥ ὑπερχειλής του καρδία θὰ ἐκχυθῇ εἰς ἀσύναρτήτους μονολόγους,—ἥ, ἔὰν γνωρίζῃ νὰ γράψῃ, θὰ χαράξῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν θλιβερὸν μονόλογόν του. Ἰδοὺ διατί ἔγραφεν δὲ Μάρθας.

Τὸ τετράδιον εἰς τὸ δόπιον ἔγραφε τὰς σκέψεις καὶ ἀποστάσματα τῆς αὐτογραφίας του δὲν περιέχει ταῦτα καὶ μόνον, ἀλλ' ἐχοησίμενεν ώς γενικὸν σημειωματάριον του καὶ κατάστιχον. Εἰς αὐτὸν ἐνέγραψε μετ' ἀρχιβείας τὰς μικράς του δοσοληφίας, ώς ἄνθρωπος φροντίζων μὰ εἶναι πάν-

τοτε ἐνήμερος καὶ ἀπηλλαγμένος πάσης ὁρειᾶς. Ἐκεῖ ἐπίσης κατεργάφοντο αἱ διάφοροι ἐργασίαι του εἰς τὰ γραφεῖα τῶν πελατῶν του. Μεταξὺ τῶν τοιούτων σημειώσεων ἑπάρχονταν ἐνίστε συνταγὴν φραμακευτικά, μαρτυροῦσαι ὅτι δὲν εἶχε λησμονήσει ὁ Μάρθας τὴν ἵστοριήν του, ἀλλ᾽ ἀναγόμεναι ἄπασαι εἰς τὴν σκενασίαν ταρκωτικῶν. Τὰ συντακά των δὲν παραλάσσουν οὐσιωδῶς, ἀλλ᾽ αἱ δόσεις καὶ οἱ συνδιασμοὶ ποικίλλονται. Ἡδύνατο τις ἐξ αὐτῶν νὰ εἰπάσῃ ὅτι περὶ τὰ ἀναισθητικὰ ἴδιως περιεστράφησαν αἱ μελέται του. Ἀναμίξ δὲ καὶ ἀτάκτως ἔγραψεν Ἀγγλιστὸν ὅτι ἐσκέπτετο περὶ ἑαυτοῦ ἥδη, πι ἀνεπόλει ἐκ τῶν ἐπεισοδίων τοῦ βίου του. Ταῦτα ἀγεν σειρᾶς ἡ χρονολογίας, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν δοσοληπτικῶν σημειώσεων, αἵτινες προηγοῦνται ἢ ἔπονται ἐκάστου ἀποσπάσματος, δύναται τις κατὰ προσέγγισιν νὰ δρίσῃ ἐκάστου τὴν ἡμερομηματίαν. Τὸ δλον τοῦ βιβλίου ἐγράφη μεταξὺ τῶν ἑτῶν 1845 καὶ 1847.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι κατάστιχον ἐμπορικὸν εἰς σχῆμα μιχροῦ τετάφτον. Αἱ τριπλαῖ εἰς ἐκάστην σελίδα στῆλαι διὰ τὰς ἑποδιαιρέσεις τῆς λίρας στερεότινας μαρτυροῦν τὴν Ἀγγλικὴν κατασκευήν του. Ἡ διάσωσίς του ὀφείλεται προδίκλως εἰς τὸ σχῆμά του. Ἐξελήγθη ὡς βιβλίον ἔντυπον καὶ οὕτω περιφυλαχθὲν ἐνδίσκεται εἰσέστι εἰς τὴν δημοσίαν τῆς Τερμουπόλεως βιβλιοθήκην.

Ομολογῶ ὅτι κατὰ πρῶτον συνέλαβα τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ ἐπωφεληθῶ τῶν σημειώσεων τοῦ Φίλιππου Μάρθα πρὸς συγγραφὴν διηγήματος ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον. Ἀλλὰ σκεφθεὶς ὡριμότερον ἐπροτίμησα νὰ τὰς δημοσιεύσω ἀπαραλλάκτοντας ὡς ἐγράψησα παρ᾽ αὐτοῦ καὶ ν' ἀρήσω εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν φροντίδα τοῦ νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῆς φαντασίας τὰ κενά.

Ίδον αὖται.

A'.

Ἡ Ψαριανὴ γειτόνισσά μου κάθηται τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας της, μὲ τὸ πρωτογέννητόν της εἰς τὴν ἀγκάλην, καὶ περιμένει τὸν ἄνδρα της. Ὁτε ἐπιστρέψων εἰς τὴν οἰκίαν μου διέρχομαι ἐξ ἀνάγκης ἔμπροσθέν της, μὲ καλησπερίζει μειδιῶσα καὶ σχεδὸν πάντοτε εἴρισκει τρόπον νὰ εἴπῃ τι, ὥστε νὰ δια-

κόψω τὸν δρόμον μου διὰ ν' ἀποκριθῶ. Ἐρίστε θηλάζει τὸ βρέφος της, καλύπτοντα διὰ τῆς χειρὸς τὸ ἡμαγοικτὸν στῆθος. Λένε εἶναι βεβαίως ὡραία ἡ γειτόνισσά μου, ἀλλ' ὅτε κλίνοντα τὴν κεφαλὴν ἀναπαίνει ἐνδροσύνως τὸ βλέμμα εἰς τὸν ἀνοικτὸν δρθαλμὸν τοῦ θηλάζοντος τέκνου της, μὲ μειδίαμα ἀφάτον ἀγάπης εἰς τὰ χεῖλη, τότε μεταμορφοῦται τὸ πρόσωπόν της. Τὴν ἔξωραΐζει ἡ μητρικὴ στοργή!

Μέγω τότε ἐνώπιόν της καὶ τὴν βλέπω. Ἄλλα δὲν βλέπω ἐκείνην. Ἀλλῃ μορφὴ ωραία, μορφὴ λατρευτὴ, μοῦ φαίνεται καθημένη ἐκεῖ, εἰς τὸ κατόφλιον τῆς θύρας. Φαντάζομαι ὅτι βλέπω τὴν σύνηγόν μου θηλάζουσαν εἰς τὴν μητρικήν της ἀγκάλην τὸ τέκνον μας. Τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ψαριανῆς πράσινον μαγδήλιον μεταβάλλεται εἰς κομψὸν Σμυρναϊκὸν κεφαλόδεσμον, ἡ μαύρη της κόμη μεταβάλλεται εἰς ξανθήν, καὶ δύο γαλαροὶ δρθαλμοὶ προσηλοῦν ἐπ' ἐμοῦ ἀπεριγραπτον βλέμμα.

Ἄλλ' ἐνῷ ὀγειρεύομαι ταῦτα, ἀλλάσσομεν ἡ διπασία, οἱ δρθαλμοὶ ἐκεῖνοι κλείονται διὰ μᾶς, ἡ λευκὴ ὄψις ωχοῦ, τὸ βρέφος δὲν ἀναπτέει, καὶ τὴν βλέπωνταν τὴν μητέρα του, νεκρὰν καθὼς τὴν εῖδα, καθὼς τὴν βλέπω διαρκῶς ἐνώπιόν μου ἔκτοτε!

Ὦ, διατί, τὸ ὄνειρον δὲν ἐπραγματοποιήθη! Διατί; Διότι αἱ κατηραμέραι μου χεῖρες ἔξωλόθρευσαν τὴν εὐτυχίαν μου. Ἔγὼ εἶμαι ὁ καταστροφεύς, ἔγὼ ὁ ἔνοχος, ἔγὼ ὁ φορεύς!

B'.

Σήμερον μὲ συνήτησε καθ' ὅδὸν δὲν εἰσερχόμενος τὸν συμπατριώτη τοῦ ὕδητης διαστήματος, διὰ τοῦ ἀγκώνος, ἐνῷ διεσταυρούμεθα, δὲ δὲ λατρεύεις πρὸς ἐμὲ τὸ βλέμμα καὶ μὲ ἱτένισε μετὰ περιεργείας. Τὸν ἤκοντα διπισθέν μου λέγοντα: «Συνέπεια βεβαίως ψυχικῆς διαταράξεως.»—Λένε ὑπέθετερ ὅτι ἡδυράμηντος νὰ ἐννοήσω τὰ Γερμανικά του, οὐδ' ὅτι ἐσπούδασα καὶ ἔγὼ τὴν ἐπιστήμην του.

Ἡ διάγρωσις μαρτυρεῖ δξνδέρχειαν. Τῷ ὅρτι τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν μου ἡλιούμηνη κατὰ τὸ δεκάμηνον διαστήμα τῆς διαμονῆς μου εἰς τὰ κελλία τῆς Εὐαγγελιστίας, ἀλλ' ἀγροῦ ἀνὴρ ἡ ἀλιώσις ἐπῆλθε διὰ μᾶς ἡ βαθμηδόν. Οὐδέποτε ἡρεύηται περὶ τούτον.

Μ' ἔθεώρουν ὡς παράφρονα ἐκεῖ καὶ ὡς τοιοῦτον μὲ μετεχειρίζοντο. Λέντον ἥδύναρτο νὰ ἵδουν τὴ συνέβαντεν ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου, δὲν ἔγγνωριζον ὅποιον βάρος ἐπίλεξε τὴν συνείδησίν μου, δὲν ἔβλεπον ἐκεῖνοι καθὼς ἔβλεπα ἐγὼ αἰωνίως ἐνώπιόν μου· τὸ φάσμα της. Καὶ ἀπέδιδον εἰς διατάραξιν φρενῶν τὴν ἀπέλπισίαν μου καὶ μ' ἔβασάνιζον διὰ νὰ μὲ θεραπεύσουν—καὶ ἐνόμισαν ὅτι μ' ἔθεράπευσαν! Ὁχι, δὲν παρελογιζόμην. Ἐὰν παρεφρόνουν τότε, παραφροῦ καὶ τώρα. Λιότι καὶ τώρα ἡ αὐτὴ εἰκὼν πλανᾶται ἀεράως ἐγώπιον τῶν δρθαλμῶν μου, ἡ αὐτὴ ἀπέλπισία μὲ κυριεύει, ἡ αὐτὴ μὲ κατέχει ἐπιθυμία τοῦ θανάτου καὶ ἔφεσις τῆς αὐτοτιμωρίας.

Αλλὰ τότε ἔφρόνουν ὅτι δὲ θάνατος εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ποιηῶν. Λέντον μὲ ἔθεράπευσαν ἐκείνοις διὸ γέρων ιερεὺς τῆς Τήνου μὲ ἔπεισεν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ποιὴ βαρυτέρα τοῦ θανάτου. Ὡ, εἶχε δίκαιον! Τοῦ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ παραμείνω μέχρις οὗ ἔλθῃ ἀπρόσκλητος δὲ θάνατος. Ποσάκις μετενόησα διὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ποσάκις ἦθέλησα νὰ πατήσω τὸν δρόκον μου! Ἄλλ' ὅχι! Θὰ τὸν τηρήσω πιστῶς!

Γ'.

Ἐνίστε ἀπορῶ ἐγὼ αὐτὸς πῶς ἐκτελῶ ἀκριβῶς καὶ δλανθάστως τὴν γραφικήν μου ἐργασίαν, ἐνῷ πλανᾶται δὲ τοῦς μου ἀλλαχοῦ,—πῶς συγκεντροῦνται ἡ προσοχή μου εἰς τὸ ἔργον μου, ἐνῷ ἡ ψυχή μου ἀπονοιάζει. Μὴ ἐπάρχοντι δύο ἀνθρωποι ἐντὸς μου, καὶ μοιράζεται εἰς δύο ἡ ἐνέργειά των; Ἐξ ἑνὸς δὲ δοῦλος τῆς συνηθείας, ἡ ἐργαζομένη μηχανή, δὲ τεροκίνητος τροχός,—ἐξ ἄλλου ἡ ἀμετάβλητος σκέψις, ἡ ἀκατάβλητος δύνη, ἡ διηγεκής ἀνάμυησις; Ἐξ ἑνὸς ἡ θέλησις, ἐξ ἄλλου ἡ συνείδησις; Ἐποσπάθησα νὰ μεταβάλω τὴν σκέψιν, νὰ καταβάλω τὴν ὁδύνην, νὰ τικήσω τὴν ἀνάμυησιν, ἐπάλαισαν ἐπὶ πολὺ ἐντός μου τὰ ἀντίθετα στοιχεῖα, ἀλλ' ἡ θέλησις δὲν ἰσχύει. Ἐνίκησεν ἡ συνείδησις!

Δ'.

Ο Γερμανὸς ἴατρὸς θαυματονοργεῖ. Πατάχοι ἀκούω ἔξυμπονεντα τὰ κατορθώματά του. Ἐθεράπευσε τοῦ ἑνὸς τὸ χρόνιον καὶ ἐπίμονον νόσημα, ἔσωσε τὸν ἄλλον, καίτοι καταδικασθέντα παρὰ τῶν λοιπῶν ἴατρῶν. Οἱ πάσχοντες προ-

σέοχονται σωρηδὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ συνάδελφοί του ἐπιζητοῦν τὴν ἀρωγήν του. Ἀπικείμενον τῆς δύμλιας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῆς Ἐρμούπολεως εἶναι πρὸ ἡμερῶν δὲ Γερμανός!

Τοιαῦτα ἐπηγχόντο οἱ συμμαθηταὶ καὶ οἱ καθηγηταὶ εἰς ἐμέ, ὅτε ἀνεχώρουν ἐξ Ἀμερικῆς. Τοιοῦτον μοὶ ἐπηγγέλλετο τὸ μέλλον δὲ πρόεδρος τῆς Σχολῆς, ὅτε ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἐπέστεφε διὰ λατινικῆς προσκαλιᾶς τὴν ἀποομὴν τοῦ διπλώματος, τὸ δὲ συνωθούμενον πλῆθος ἀνευφήμει τὸν Ἑλληνα ἴατρόν.

Λιατὶ ἀγαπωλῶ ταῦτα, καὶ πρὸς τί; Λέντον εἴμαι πλέον ἴατρός, ἀφοῦ ἡ ἐπιστήμη μου ἀντὶ τῆς σωτηρίας ἐπέφρεσε τὸν θάνατον, — τὸν φόνον. Τοῦτο ἐπέβαλέ τότε ἡ συνείδησί μου, σύμερον τὸ ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἀμάθεια. Ἐπὶ δέκα ἥδη ἐπὶ ἀπέμαθα τὴν μὴ ἔξασκον μέντην ἴατρικήν. Σήμερον εἴμαι γραφεὺς τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης καὶ οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲν περιπλέον! Οὐδὲίς ἐνταῦθα γνωρίζει ὅτι ἡμην ἴατρὸς, ἢ, καὶ ἂν τὸ ἔγγνωριζε, τὸ ἐλησμόνησεν. Ἄλλ' οὔτε μεταμελοῦμαι διὰ τοῦτο. Οὕτως ἐπρεπε νὰ γείρῃ καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἡδη τετέλεσται!

Ε'.

Πρό τυρος μία ἑπογία, ἡτις καὶ ἄλλοτε μ' ἔβασάνισε, μοῦ πιέζει συχνάκις τὸν τοῦν. Ἀμφιβάλλω τότε περὶ πατός, περὶ τοῦ παρελθόντος, περὶ τοῦ παρόντος, περὶ τῆς ἑπάρξεως μου ἀντῆς. Σκέπτομαι τότε μὴ διαφεύγῃ ἀληθῶς τὴν θέλησίν μου ἡ ἐνέργεια τῆς διανοίας, μὴ τὰ γεννήματά της σηρόζωνται ἐπὶ τῆς σαλενομένης βασεώς πάσχοντος ἐγκεφάλου, μὴ καὶ ἡ λύπη μου αὐτή.... Λιατὶ σκέπτομαι ταῦτα; Λιατὶ αἱ ἑπογίαι αῦται, αἱ ἐπιβαρύνουσαι ἔτι μᾶλλον τὸ ἀφόρητον ἄχρος τοῦ βίου; Ὁχι! Ο πάσχων τὰς φρένας δὲν ἔχει τὴν συνείδησιν τοῦ πάθους του.

Ω! Εἰδε νὰ ἡμην παράφρω!

ΣΤ'.

Τὴν νύκτα ὅτε ἄϋπνος βλέπω τὰ ἀναρίθμητα ἀστρα ἀκτινοβολοῦντα εἰς τὴν ἀπέραντον γαλήνην τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀκούω ὑπὸ τὸν ἔξωστην μου τὸν ἡσυχὸν φλοϊσθον τῆς θαλάσσης, διαπεροῦν ἐνίστε τὴν φαντασίαν μου, ὡς εἰκόνες ἀλλεπάλληλοι, αἱ δύλιγαι εὐχάριστοι ἀγαμήσεις τῆς ζωῆς μου. Ἐρθυμοῦμαι τότε τὸν Ἀμερικανὸν

ενεργέτηρ μου, ἐνθυμοῦμαι τὸν ιερέα τῆς Εὐαγ-
γελιστρίας, ἐνθυμοῦμαι τὴν Ψαλιανὴν γειτονι-
σάν μου, ἐνθυμοῦμαι δόσην καλωσύνην ἀπίγνητησα
ἔπι γῆς. Οἱ ἄνθρωποι δὲν μοῦ ἡγούμενοι ποτὲ
τὴν συμπάθειάν των, ἀπ' ἐναρτίας ἀλλ' ἐγὼ δὲν
τὴν θέλω, οὔτε ποτὲ τὴν ἔζήτησα. Ἰσως ἐὰν τὴν
ἐπεζήτουν δὲν τὴν ἀπελάμβανα, διότι ἀποβάνει
φορτικὴ ἡ μαρούλια δυστυχία, ἡ δὲ φιλαγχρωπία
προσφέρει τὴν ἐλεημοσύνην τῆς συμπαθείας εἰς
δόσεις ἐφημέρους δὲν ἐποβάλλεται εἰς χρόνιον
φόρον.

Δὲν θέλω οὔτε ἀγάπην, οὔτε συμπάθειαν θέλω
νὰ διέλθω ἄγνωστος καὶ ἀπαρατήρητος ἐν τῷ
μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ἀποφέρων ἐν κρυπτῷ τὸ
βάρος τῆς συμφορᾶς μου, μέχρις οὖς ἔλθῃ ἡ πο-
θητὴ ὥρα τῆς ἀπολυτρώσεως,—τῆς ἀναπαύσεως.

Z'.

Ἐπειθύμουν νὰ γνωρίσω τὸν Γερμανόν, νὰ
τὸν ἐρωτήσω περὶ τῶν γενομέρων ἐρευνῶν καὶ
προόδων εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀναισθητικῶν, νὰ
ἐξακριβώσω τὴν αἵτιαν τοῦ θαράπτου τῆς. Ἀλλὰ
πρὸς τί; Κατὰ τὶ θὰ ὀφελήσῃ τοῦτο; Τὸ λάθος
μου δὲν διορθώνεται, ἡ τεκρά μου δὲν θ' ἀρα-
ζήσῃ. Διατὸν νὰ διακοινώσω εἰς τὸν ξένον τοῦτον
ὅτι οὐδεὶς γνωρίζει;

Οτε ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μου ἔκραξα ὅτι ἐγὼ τὴν
ἐφόρευσα, παρεξήγονν πάντες τοὺς λόγους μου
καὶ ἐνόμιζον ὅτι παρεφρόνησα ἐκ τῆς λύπης!
Ἄς μείη γὰρ πατὸς ἄγνωστον τὸ φρικτὸν μυ-
στικόν μου. Μόρος ὁ ιερεὺς τῆς Εὐαγγελιστρίας
τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλ' ἀπέθανεν ἐκεῖνος. Δὲν θὰ ἐρω-
τήσω τὸν Γερμανόν.

Καὶ δύως ποσάκις ἔκποτε ἐμελέτησα τὰς ἀρ-
λογίας καὶ ὑπελόγισα τὰ συστατικὰ τοῦ αἰθέρος,
διὰ τοῦ δποίου τὴν ἐφόρευσα. Ἀλλὰ ταῦτα δι'
ὑπολογισμῶν δέν ἐξακριβοῦνται. Ἀράγη πειρα-
μάτων, πειράματα δὲ οὐτ' ἐπεχείρησα οὐτ' ἐπι-
τυχεῖσι πλέον. Πόσα τοιαῦτα ἐδοκίμασα εἰς Βο-
τόρην, πόσα εἰς Τήνον, καὶ εἰς τὶ ἀπέληξαν;
Ἐρόμιζα δὲ μωρὸς ὅτι κατέχω τὸ μυστήριον τῆς

ἀκινδύνου ἀναισθησίας, ὅτι δι' ἐμοῦ θ' ἀνταρ-
κλασθῆ εἰς τὴν Ἐλλάδα ἡ δόξα τῆς ἐφευρέσεως,
ὅτι διὰ τῆς ἐπιτυχοῦς χρήσεως τοῦ αἰθέρος θ'
ἀνακονφίσω ἐγὼ τὴν πάσχονσαν ἀνθρωπότητα,
καὶ τὶ κατώρθωσα; Ἐδαπάτωσα τὴν γυναικά μου!

Πῶς δὲν ἐκράτησε τότε τὴν χεῖρά μου ἀμφιβο-
λία τις; Τὴν ἔβλεπα ἀγωνιῶσαν, κινδυνεύονταν
νὰ συναποθάνῃ μὲ τὸ ἀγένητον ἔπι τέκνον της,
καὶ τὴν ἀπεκούμησα διὰ τοῦ αἰθέρος. Τὴν ἀπε-
κούμησα πεποιθόδης ὅτι θ' ἀφυπνίσθη καὶ θὰ ἴδῃ
εντυχήσῃ καὶ σφά τὸ βρέφος, χάριν τοῦ δποίου
ἐκινδύνευεν ἡ ὑπαρξία τῆς. Δὲν ἀφυπνίσθη ἐκείνη.
Ἐγὼ ἀφυπνίσθη ἐκ τῆς ἀπατῆλῆς μου ματαιο-
φροσύνης, ὅτε τὴν εἶδα τεκρὰν ἐνόπιόν μου καὶ
τεκρόν τὸ τέκνον μου!

Πόθεν τὸ λάθος μου; Μή ἔσφαλα εἰς τὴν δό-
σιν; Μή ὑπερεῖχεν εἰς τὴν σκενασίαν τὸ δξικόν
δξύ; Μή ἐπλαγήθη ὡς πρὸς τὴν κοδαίν της, ἢ
ἐπῆλθεν ἀλλοίωσις ἀποβλεπτος εἰς τὰς σωματι-
κὰς ἐνεργείας;

Ω τῆς ἐγκληματικῆς μωρίας μου! Τὶς ἐγὼ δ
νομίσας ὅτι ἦσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου τῆς φύ-
σεως τὰ μυστήρια; Ότε εἶδα τὴν ὁχρότητα τοῦ
θαράπτου εἰς τὸ πρόσωπόν της καὶ ἥκουσα τὸν
τελευταίονς βιαίους παλμοὺς τῆς καρδίας της,
τότε συρριθάνθη τὴν φρίκην τοῦ ἔργου μου
καὶ ἀπηλπισμένος ἐτρεξα καὶ ἐρρίφθην εἰς τὴν
θάλασσαν. Διατὸν μὲ ἔσωσαν; Διατὸν δὲν μὲ ἀφῆ-
καν ν' ἀποθάνω; Τὶ ἐκέρδισα ζῶν;

H'.

Διατὸν ἥλθεν δὲ Γερμανὸς ἐνταῦθα; Διατὸν πα-
ρήτησε τὴν πατρίδα του; Μή ὠδηγήσε καὶ τοῦτον
ἡ κακὴ τύχη νὰ ἔλθῃ νὰ ταφῆ ζῶν μεταξὺ ξένων
ἄγνωστων; Αὐτὸς δύως ἐξασκεῖ τὸ ἔργον του,
ἐνῶ ἐγὼ ἀπηρνήθην τὴν ἐπιστήμην. Άλλ' ἡ δυσ-
τυχία ἔχει φάσεις ποικίλας καὶ χεῖρας πολλάς.
Τοῦ ἐνὸς ἡ συμφορὰ δὲν δμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ
ἄλλου. Τὶς οἶδεν δποῖον βάρος φέρει ἡ συνείδη-
σίς του!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ

Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές.